

BOŠTJAN DVOŘÁK

Bavarska relativnost

Pred nekaj leti sem se udeležil uglednega Weikersheimskega kongresa in po predavanju o gospodarskih vidikih združevanja Evrope v diskusiji izrazil nekaj zelo kritičnih pripomb v zvezi z načrti za uvedbo skupne valute evro. Večina navzočih jih je vljudno, a odločno zavrnila, pri čemer sem dobil občutek, da sem jih globoko užalil, ko sem kritiziral samoumevnost tega koraka in ga označil kot "podzavestno psihično reparacijo nemškega naroda". Verjetno jih je zbadla tudi opazka, da si lahko privoščim objektivno sodbo, ker sem tujec. To je bilo preveč. Morali so me zavrniti in v tem so si bili vsi enotni. Ko pa sem v kratki pavzi stopil na stranišče, sem doživel presenečenje: obstopila me je skupina mož ter me obsula z glasnimi pozdravi in čestitkami. Navdušeno so mi segali v roko, me objemali in vzhičeno hvalili. Večinoma so bili v civilu, nekateri so imeli zelenkaste ali sive suknje z alpskimi vzorci, neki mladenič, ki me je zaradi hribovske oprave z dokolenkami, naramnicami, usnjenimi hlačkami in sivim klobučkom s peresom zelo spominjal na Kekca iz filma, pa je z rokami v bokih stopil predme, mi navdušeno stisnil roko in pribil: "Tako je prav, brat! Ti si prijatelj Bavarske in bavarskega naroda. Bavarci smo tvoji zavezniki." Nekdo drug mi je zagreto poročal, da je prekolesaril vso Slovenijo, ki je najlepša dežela na svetu in izredno podobna Bavarski. Naslednji se mi je vzhičeno zahvaljeval za pogum in podporo bavarski samostojnosti. "Slovenci ste se dobro odrežali," je rekel, "Slovenci in Bavarci bomo preživeli, če si bomo pomagali. Jih bomo že ugnali!" "Vi razumete Bavarce," sem

lišal, "saj ni čudno, ko pa imamo tako podobno zgodovino." Nekdo od prisotnih bi me želel celo imenovati za bavarskega zunanjega ministra.

Ob površnem pogledu se zdijo Bavarci človeku kot upokojeni halštatski vojščaki, ki so jih nekoč upodabljali na bronastih ali železnih situlah. Alpske uniforme in zadirčen govor, strog pogled in energična gestika naredijo prav militarističen vtis. Zaradi samozavestnega nastopa in poudarjene zagovednosti s pridihom igrano pristne rustikalnosti v kombinaciji z jezljivo prirezanimi narečnimi izjavami nehote spominjajo na filmske prizore z rezkimi ukazi iz polpretek-le nemške zgodovine. Čeprav so take primerjave tvegane, se vsiljuje vtis, da je Bavarcem na deželni ravni dopuščeno to, kar je Nemcem na državni (torej nacionalni) ravni prepovedano. Šele po tem čustvenem izbruhu "bavarskega" nacionalizma na stranišču mi je postalo jasno, zakaj je morala biti reakcija na moje pripombe v diskusiji tako odločno odklonilna in zakaj so se morali vsi zgražati, čeprav (s stališča Nenemca) nisem rekel ničesar hudega – zaradi tega drugega obraza Nemčije in Nemcev, ki je v (navideznem) nasprotju s prvim.

Sodeč po množičnem zmajevanju z glavo in soglasnem obsojanju mojih besed, ni bilo v dvorani nikogar, ki ne bi imel kečapa in džeza še raje kot Američani sami; ne zaradi lastnega okusa, temveč zaradi neomajne nemške (zgodovinsko pogojene) nacionalne discipline. Načrti za ukinitvev nemške marke kot nacionalnega simbola in ponosa so še ena priložnost več za demonstracijo popolne pripravljenosti nemškega naroda, da simbolično zatre vso svojo nacionalnost in razčisti z narodnimi atributi na državni ravni. Podzavestni cilj tega početja je Nemčija kot država posameznikov, ki so Nemci zato, ker imajo nemško državljanstvo, in ki so pristaši ameriške kulture, torej kulture zmagovalcev druge svetovne vojne. To seveda velja tudi za številne priseljence iz drugih dežel, ki jih večina Nemcev sprejema z odprtimi rokami. Njihova osnovna naloga je, da se asimilirajo, prevzamejo nemško narodno zavest (skupaj s samoumevno željo po amerikanizaciji) in s tem relativizirajo nemško zgodovinsko krivdo. Kolikor več Afričanov, Kitajcev, Japoncev, Slovencev, Hrvatov se bo namreč imelo za Nemce, toliko manjša bo ta krivda, zmanjševanju katere je namenjen tudi celoten evropsko združevalni program. Ker so Nemci zelo vpliven in tudi finančno mogočen narod, se v Evropi že desetletja ukvarjamo skoraj izključno s pranjem njihove narodne identitete. S tem čiščenjem je povezana uvedba mednarodnega jezika – angleščine, namenjena pa mu bo tudi vpeljava skupne evropske valute. Uporaba angleščine in prevzem ameriške kulture sta upravičena tam, kjer sta samoumevna in kjer iz moralnih razlogov nič drugega ni mogoče – torej ne v Ameriki, ampak v Nemčiji. Isto velja za vlogo Amerike kot svetovne velesile, ki je ne morejo doumeti niti Američani sami in je prav tako deležna (neuradnega) odpora, nenazadnje v obliki nedavne tragedije.

Visoka stopnja internacionalizacije na vseh ravneh nemškega nacionalnega obstoja zahteva kompenzacijo nacionalizma, energija katerega je še vedno navzoča (prasevanje) in je ni mogoče izničiti. To postaja najbolj vidno po eni strani v gospodarstvu (ki je le na videz mednarodno) in v neonacističnem

ekstremizmu, po drugi strani pa v obliki lokalpatriotizma, ki v majhnem obsegu realizira tisto, kar je v večjem merilu nemogoče ali nedopustno. Bavarci so lahko nacionalisti in nosijo npr. narodne noše, ki so le bavarske in ne splošno nemške, pesem "Nemčija, od kod lepote tvoje?" pa je povsem nemogoča. Bavarcstvo je lep primer uvrščanja nemškega nacionalnega obstoja na deželno raven v posebej za to pripravljen predalček. Ta sistematična uvrstitev služi nevtralizaciji nemštva kot nacionalnega pojma (in ne obratno) ter predstavlja posebno "okno" v okviru nemškega državnega aparata, kateremu ta narodni obstoj služi.

Bavarstvo, pa naj se odraža na sorazmerno visoki ravni deželopolitičnega populizma ali na najnižji, športno-kulinarični stopnji belih klobasic, sladke gorčice in piva na modro-belem prtu, je del Nemčije in je obstojno samo v tem okviru. Kdor ni Nемеc, ne more biti Bavarec. "Oans, zwoa, suffa" na Oktoberfestu in podobni folkloristični izpadi so zasilni ventil za izražanje nemške narodne zavesti pod drugo etiketo. V tem pogledu so Nemci "civilizirani" in nacionalno "zapredalčkani", se pravi, da njihov nacionalizem služi okviru, v katerem se pojavlja, in ga nikoli ne preseže, razen kadar podivjajo in to se prej ali slej vedno zgodi. Bavarci so torej prepričani Nemci. To je skrivnost bavarstva.

Vse drugo so (namerni ali nenamerni) nesporazumi. Vsakršna primerjava bavarstva s slovenstvom z nemške strani je poskus zasilne relativizacije ali nevtralizacije slovenstva in slovenske samostojnosti, sprejemanje tovrstnih primerjav s slovenske strani pa je naivno zagrizovanje v nastavljeno vabo, češ saj nas pravzaprav res ni. To nenehno primerjanje in tlačenje v bavarski okvir, ki ga pri nas – na politični in zasebni ravni – hvaležno sprejemamo, ni nič drugega kot nekoliko bolj prefinjeno in za spoznanje vljudnejše izražanje prastarega odpora in strahu pred nastankom novih demokracij vzhodnejše Evrope, ki je že razmeroma star pojav. Če si pred približno petnajstimi leti kakemu Nemcu poudaril, da ne govoriš jugoslovansko, temveč slovensko, se je zgražal in obvezno pripomnil, da so oni vendar tudi Badenci, Bavarci, Švabi ali Sasi, ker pa živijo v skupni državi, se med seboj sporazumevajo v knjižni nemščini (hochdeutsch). Seveda ni upošteval dejstva, da v nobeni od naštetih dežel že stoletja ni bilo nikogar, ki knjižne nemščine ne bi obvladal, medtem ko naj bi bili slovenščina in albanščina le dialekta istega jezika. In da se makedonščina od slovenščine razlikuje bolj kot nemščina od angleščine, je bilo zahodnemu Evropejcu popolnoma nedoumljivo; nič čudnega, ko pa je celo keltski jezik bretonščina uradno le francoski dialekt. Najboljši primer pa je vsekakor tisto, kar imajo "med seboj" Nemci in Francozi – alzaščina. Kljub številnim vrhunskim lingvističnim raziskavam, mednarodnim simpozijem in dialektološkim disertacijam s takó abstraktno vsebino, da je ne razumejo niti laiki niti študenti slovenistike na ljubljanski filozofski fakulteti, je to narečje uradno še vedno del francoskega jezika po principu "država = narod". Nemcev to očitno ne moti, medtem ko o vseh pokrajinah vzhodno od Nemčije samozavestno in polni očitkov govorijo kot o (nekdaj) nemških deželah. To seveda vključuje tudi vzhodni predalpski prostor; le zakaj smo tako podobni Bavarcem? Ker so nam vladali Habsburžani, seveda! Po tej logiki smo torej Nemci in zdaj, ko smo se osamosvojili, se jim moramo priključiti, saj vendar spadamo skupaj.

Vse navdušene pohvale in primerjave, ki smo jih deležni s strani Nemcev in smo nanje celo ponosni ter jih stalno omenjamo, so v bistvu njihova samotolažba po strahotnem udarcu in ponižanju nemškega naroda (in vse zahodne Evrope): priznanju Slovencev kot naroda in s tem priznanju vseh vzhodnoevropskih narodov kot narodov, ki so enakopravni z zahodnoevropskimi narodi, ki pa dejansko niso narodi v pravem pomenu besede, ampak samo državna ljudstva.

Javno priznanje slovenstva in s tem uradno sprejetje obstoja nezahodnoevropskih narodov, ki so negermanski in niso vezani samo na državo (so torej narodi v pravem pomenu besede), je največja žalitev kolektivne biti nemškega in vseh evropskih narodov. Seveda se nam za to maščujejo: vse, kar se ekonomsko-političnega dogaja v zvezi z evropskozdruževalnimi procesi, pa naj gre za skupno valuto, skupni jezik, kupovanje podjetij, ukinjanje brezcarinskih prodajaln itn., je v prvi vrsti usmerjeno proti naši samostojnosti, tudi če se tega ne zavedamo ne mi ne oni.

Njihovo glavno skrivno orožje, od katerega si obetajo uničujoči povračilni udarec, pa je čarobni program "Evropa regij", ki naj bi razvrednotil obstoj pravih narodov. Potem, ko ni uspelo ohraniti Jugoslavije (tudi v njej so se sčasoma kot protiutež pravim narodom začele pojavljati dodatne avtonomne zemljepisne regije), bo treba poskrbeti za novo nevtralizacijo: nastopili so časi za prebivalce Panonije, Alp, Istre in seveda Bavarske. Da le ni Slovencev. In ker smo tako poslušni in disciplinirani, se že pripravljamo na izpeljavo tega zvitega načrta, ki je bil sprejet, da nas pokoplje.

Prepričan sem, da nas ne bo. Mislim pa, da je edino, kar nas bo rešilo, vsestranska nesposobnost in brezmejna neumnost našega nacionalnega kolektiva (ki pa nima prav nobene zveze z zavidljivimi dosežki posameznikov). Zdi se, da je ta neumnost neke vrste podzavestno obrambno sredstvo in garant za nacionalno preživetje. Po drugi strani pa tudi t. i. Evropa ni vsemogočna, kar pomeni, da so njene moči omejene. Če se ozremo v zgodovino, pridemo do spoznanja, da v bistvu nikoli ni prav prestopila bregov Drave in Soče (morda zgolj iz zemljepisnih in klimatskih razlogov, a o tem podrobneje kdaj drugič). Tudi Bavarci se od nas verjetno razlikujejo bolj, kot mislimo oz. kot mislijo. Vedeti moramo, da so (nevede) morda naši najhujši sovražniki, čeprav se izdajajo za največje prijatelje in jih mi kot take tudi sprejemamo. Ko se bomo prihodnjic v modro-belem šotoru v času "bavarsko-slovenskega tedna", ki ga kot posmeh Prešernu in slovenski kulturi vsako leto prirejajo pod njegovim spomenikom v središču Ljubljane, nacejali z bavarskim pivom, se je dobro spomniti, da imajo take prireditve svoj namen. Simbolika! Le kako bi bilo, če bi v Berlinu nekoč uprizorili štajersko- ali pa primorsko-nemški teden? Isto velja za vse "meddržavne" odnose med Bavarsko in Slovenijo ter drugimi vzhodnoevropskimi državami; to je (nenameren ali pa nameren) posmeh novim demokracijam. Za deželnega glavarja se nekako ne spodobi, da bi ga sprejel ministrski ali kar državni predsednik in potem še poslušal njegove nasvete, se pustil poučevati v zvezi s pogoji za sprejem v Evropo ipd. In ko se bomo morda kdaj udeležili romanja na Chiemsko jezero (v "bavarski raj"), ki naj bi po novem postalo že kar tradicionalno, se spomnimo, da sta bila Borut in Hotimir na tistem otoku bavarska ujetnika oz. talca in da se v bistvu klanjamo in zahvaljujemo za podjarmljenje s strani Germanov, ki gotovo nima kaj dosti skupnega s posredovanjem krščanske vere; to so k nam prinesli že irski misijonarji, ki pa jih nihče ne omenja, ker nas pač niso pokorili.